

Ruhun mahiyetini bir cihette anlamak için havayla kıyaslamak doğru mudur? Risaleler zaviyesinden bakar mısınız?

Kıyas-ı Temsilî: Kıyas-ı temsilî, aralarında mevcut olan ortak bir vasıftan dolayı iki şeyden gizli olanı açık olana, gaip olanı görünene, bilinmeyeni bilinene, uzaktakini yakına vs. kıyas etmektir.

Analoji, yani temsil getirme , akıl yürütmenin temel yöntemlerinden biridir. Bu yöntemle insan zihni, olaylar arasındaki benzerliklerden hareketle, bilinenlerden bilinmeyen sonuçları çıkarır.

Analoji, İslâmî literatürde “**kıyas-ı temsilî**” adını alır.

Kıyas, yukarıda tarif edildiği gibi, bilinen ile bilinmeyen, malum ile meçhul, somut ile soyut arasına yapılan bir anlama metodudur. Bu yüzden ruh ile havanın mukayese edilmesi makul ve güzeldir. Lakin kıyas yaparken mantık ve önermelerine dikkat etmek gerekir.

Kıyas-ı temsilî yöntemi; kâinatta söz konusu olan genel bir kaideyi, belli bir nesnede (cüz’î) belirleyip, o kaidenin aynı kategoriye giren tüm cüzlerinde de geçerli olduğu neticesine ulaşmayı hedefler. Güneşin nurlu bir varlık olmasından dolayı, her parlak şeyde yansımaları, cüz’î bir kaidedir; bu kaideden hareketle “**Her nuranî varlık parlak şeylerde yansiyabilir.**” küllî sonucuna ulaşılabilir. Bu yaklaşımı mantığın genel ilkelerine göre, kıyasın ya tüme varım (istikra), ya da temsilin alt bölümlerinden birine dahil edebiliriz.

Kıyas-ı temsilinen en parlak yüzü külliye cüzide bulmak ve daha sonra külliyete intikal etmektir. Çok insan bir anda külliyeye intikal edemez, ama cüziden külliyeye intikal edebilir. Zira küllinin can damarının birisi cüzide de atıyor. İşte kıyas-ı temsili cüzide atan bu damarı tutturmak ile bütün vücudun damarlarına intikal ettirip diğer alanları da fark ettiriyor.

İnsan ile insanlık kavramlarından insan cüzi, insanlık ise küllidir. İnsanlıktaki acıkma duygusunu göstermek için bir ferden acıkma duygusunu göstermek kafidir. Bütün insanları tek tek dolaşmaya lüzum yoktur. Zaten imkan da müsait değildir. Öyle ise insanlığın bir ferdeni temsil getirip, bütün insanlığa intikal etmek en sağlam ve kati bir yoldur, denilebilir.

Şayet **ruh** ile **hava** arasında benzer ilişkiler ya da ona işaret edecek unsurlar var ise, bir kıyas yapılabilir. Hava somut, ruh ise soyut bir varlıktır. Havadan hareketle ruhun bazı hususiyetlerini çıkarabiliyorsak, bu makbul bir kıyaslama metodu

demektir.